

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

—
Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«Idjtihad» Constantinople

—
Téléph : 20865

xxviiième ANNÉE

15 Novembre 1932

İÇTİHAAT

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 357

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye

için: 2 1,2, Â'lâ kâğıdlısı

5 liradır

ADRES

—
Cıgaloğlunda İctihad Evi

—
Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi sekizinci sene

15 Teşrini sani 1932

sonra yazdıkları liste gazetelerle neşr edilmiştir.

İşte bu listenin ilk satırında hüsnü ahlâk için (Kur'an) ve bir az aşağılarda şi'ir içinde mesnevî okunması tavsiye olunuyordu.

Bu makale ve listeyi aynen Kastamuni gazetesine nakl ettirdiğimi hatırlıyorum.

Arzu edilirse Kastamuni koleksiyonunda bulunarak İctihad a dere edilebilir.

Erenköy 22 Birinci T. 932 Ebu Bekir Hazim

TENASÜL (FÉCONDITÉ)

BÜTÜN BİR ASRIN İNKİŞAFI , BÜYÜK BİR ÇINARIN DALLARI GİBİ AİLENİN BİR ADAM ETRAFINDA TEFERRU'U

İctihadın 1 teşrinievvel 1932 tarih ve 354 numrulu nushasında çıkan makalemde , Emil Zolanın hayatı , edebî meslek ve fikirlerinden muhtasaran bahsetmiştim . Onun , daima birbirlerine zincirlenen eserler yapmış olduğunu ve herbir eserinin Cemiyet binasının « çürük direklerini , dahilî çukurlarını , yerinden oynayan taşlarını velhasnı dışardan görünmemekle beraber bütün binayı yıkılmak tehlikesine maruz bırakan bozukluklarını » gösterdiğini yazmışım .

Şimdi , edebiyat Üstadları tarafından Zolanın en büyük şaheseri olarak tanınmış olan ve tercemesini bitirmek üzere bulunduğum « Dört İncil » serisinden « Tenasül » ismindeki eser hakkında bir parça tafsilât vereceğim :

Bu kitap uzun zamandan beri Zolanın zihnini işgal ediyordu . Memleketinde nüfusun günden güne azalmasındaki büyük tehlikeyi sezerek , bu husus hakkında geniş mevzuu bir eser yapmak isteyordu . Bir taraftan , zevci münasebetlerde gebelikten korunmak için alınan sakim tedbirleri , yatak komedya ve facialarını , ebelerin intirikalarını , doğmadan evvel ve doğduktan sonra öldürülen çocukları , operatörlerin rahim kesmelerini , zenginlerin ailelerini küçültmelerini , hodkâmlık ve duredişliği , velhasıl bir memleketin nüfusça tedennisini mucip olan bütün sebepleri ortaya komak , ve öteki taraftan da doğuran ve emziren anayı , çok çocuklu ailenin şân ve saadetini , çalışma ve sevgiden doğan neş'eyi tebeil etmek üzere bir plân yaptı . Derdin yanında devayi bulundurdu . Yıkıcı kuvvete karşı yaradıcı kuvveti koydu .

Aynı zamanda bu kitabın yalnız edebiyat mensuplarını değil , bütün halkı ve bilhassa kadınları alâkadar etmesini isteyordu . Onun için sadeliğe pek ziyade ehemmiyet verdi . « Kitabımın baştan başa nikbinlik , sıhhat , kuvvet , sevgi , çalışma ve adalet destanı olmasını isterim . Böylece , yirminci asrın kapılarını açmış olacağım » diyordu .

Zola TENASÜLÜ İngilterede yazdı , ve Fransaya avdetinde , kitabını matbaaya verdiği zaman eserin mefhumu hakkında gazetelere beyanatta bulundu : « Tenasül ıztırabın çocuğudur . Ben onu menfada yazdım . O kitabı vücuda getirmek için epi zahmet çektim ve çok vakıt kaybettim ... Düşmanlarım benim mahvıma çalışırken , ben memleketime en eyi , en hakımane nasihatları veriyordum . Ben onun yaralarına dokunmakla onların savdırılmak çarelerinin aranılmasına hizmet ettim . Ve memleketimin hayatını ve büyüklüğünü temin eden Tenasülde güzelliğin destanını yaptım . Tomureuk şirinse , açmış çiçek güzeldir . Ana bakireden daha dilberdir . Ve ancak tabii hizmetlerini görmekle , yani doğurmak ve emzirmekle ki , kadın ruhunu açar , güzelliğini gösterir ve perestîşe lâyık olur . Bu öğretilmeğe değer bir hakikattir ... Bidayette kitabıma (Le Déchet = fira , zayıf) ismini vermek isteyordum . Çünkü o zaman bazı sınıflara mensup insanların bililtizam kısır kalmalarını muahaze etmek tasavvurunda idim . Fakat eserin kadrosu dar ve mevzuu sıkıntılı olacaktı . Bilâhara bu mevzuu genişleterek daha şen , daha insani bir şekle çevirmeğe karar verdim ... Bütün namuslu

« kadınların , bütün valde ve zevcelerin benimle
« birlik olacaklarını ümit ediyorum . »

Benim bu kitabı terceme etmeğe saik olan en büyük sebep, eserin güzelliğinden ziyade faydalı olmasıdır . Onu okurken Victor Hugo-
nun bir hitabesi hatırıma gelmişti : « Ey zekâ-
« lar , faydalı olunuz ! bir şey'e yarayınız !
« eyi ve nafi olmak lâzımgelirken bıkmışlık
« tasarlamayınız ! Sanatı sırf sanat için sevmek
« eyidir . Fakat onu terakki için sevmek evlâ-
« dır . Hayalle mi uğraşmak isteyorsunuz ? İn-
« sanlığın ıslâhını tahayyül ediniz . Size rüya mı
« lâzım ? Rüyanız mefkûre olsun . »

Memleketimizin yaşamakta olduğu süratlı
inkilâp devrinde ilk önce yurddaşlarımızın en
müstacel ihtiyaçlarını tatmine çalışmak icap
ettiğine kailim . 763,000 kilometro murabbai
yusatında bir toprağın sahibi bulunuyoruz . Nü-
fusumuz ancak on dört milyondur . Herbir kilo-
metro murabba -
ma 18 nüfus isa-
bet ediyor . Bu
nisbetin beş altı
misline iblâğ-ı
mübrem ve za-
rurîdir . Sonra ,
yirmi seneden
beri dahilî ve

haricî pek büyük değişiklikler görmüş , ve en
nihayet dünya buhranının da sillesine uğramış
olan milletimizin bedbinlik derecesini anlamak
zor değildir . Ve bedbinlik insanlığın başına
musallat olan en büyük âfetdir . Onun izalesine
her vasıta ile çalışmak gerekir . O giderse
memleket refah bulur , mamur olur , inkişaf
eder , feyz ve ikbale kavuşur . Aksi takdirde
hali berbattır . Binaenaleyh , her şeyden evvel
umumî ızdırab ve endişeleri teskin etmek ve
halkımıza hayatın çetinlikleriyle müsmer bir
surette cenkleşmenin yolunu göstermek lâzım-
dır . İşte bunun içindir ki , Zolanın Tenasülünü¹
terceme etmeyi kendimce bir vecibe addettim .
O kitap bir incilden daha yüksektir . Onu asri
bir Kuran mesabesinde tutmak caizdir . Maryan
bir islâm kadını gibi itaatlı , sakın , merhametli ,

çalışkan , kocasına sadık , evlâdî ayaline düş-
kündür . O eyi kalpli Matyönün dahi müte-
vazı , namuslu , gayyur , kanaatlı , ve eyiliği
seven bir Anadolu evlâdından farkı yoktur .
Bu iki genç parasız evleniyorlar , ve yalnız
kalabalık bir aile değil , büyük bir malikâne de
kurmaga muvaffak oluyorlar !

Tenasül güzel ve kuvvetli bir hayat kita-
bıdır . Hiçbir eser insana yaşamak tarzını on-
dan eyi gösteremez . İnsan hem kendi ve hem
de başkaları için yaşamalıdır : Her şeyi iste-
meli , her şeye teşebbüs etmeli ve her şeyde
muvaffak olmaya çalışmalıdır . Tenasül , çalış-
maktan yılmayan , istikbalden korkmayan ve hiç-
bir vakit doğruluktan ayrılmayan insanların
er geç saadete erişmeleri muhakkak olduğunu
gösterir . Tenasül , sonradan görme , hasis ,
kısır , muhafazakâr ve hotkâm kimselerin pren-
sip ve nazariye kisvesi altında gizlemek iste-

* dikleri acizlikle-
rini meydana çı-
kartır . Tenasül-
lün yüksek ve
ulvî mefhumu
işte budur .

Ba'zı bedbin
kimselerin Te-
nasülü okuduk-

ÇILGIN KANADLAR
Şair söylüyor :
**Her İctihadım oldu yıkılmaz bir i'tikad ,
Kalbi cemade etdi nüfuz i'tikadlarım ;
Titretti darbesile şu'ur altı 'âlemi ,
Yakmışdır 'aklın ufkunu çılgın kanadlarım .**
18 Temmuz 1931

tan sonra şöyle bir mütaleada bulunmaları
muhtemeldir : Hayat bu kadar meşakkatli iken,
insanlar mütemadiyen birbirlerini yerken ,
dünyayı doldurmaya çalışmanın manası nedir?
Gözümüz önünde az mı işsiz ve sefil var ? Bir-
çok harpler dünya sekenesinin artmasından
olmuştur ; yoksa insanları boğaz boğaza mı
getirmek isteniyor ? Evet vazifeler ve servetler
bihakkın taksim edilirse herkes refah içinde
yaşar . Fakat kavilerin zayıfları ezmesine kim
mani olabilir ? İnsanlar hodbin , zalim , aç göz-
lü , haksız ve alçak olmaktan vaz geçebilirler mi ?

Zola bütün bu itirazları ve hattâ başkala-
rını da evvelden düşündü . Hepsini tetkik etti
ve hepsine kuvvet ve talâkatle cevap verdi .
Doğru görüşlü şair , bedbin mantıkçıları yendi .
Tenasülün müellifi hayatı bütün fenalıklarına

rağmen bir ganimet addediyor . Onun kederden ziyade safası olduğunu söylüyor . Her ne de yapılsa , insanların çoğalmasına mani oluna - mayacaktır . Bu tabiatın bir kanunudur . Hattâ , bütün kâinatta yalnız iki kişi kalsa bile yine mukatelenin önü alınamaz . Yine Kabil Habili öldürecektir . Binaenaleyh hayat uğrunda cenkleş - meyi bahadırâne kabulden başka çaremiz yoktur .

*Je n'ai pas voulu que u
pays restât dans le mensonge
et dans l'injustice - On ne
me frapper in. Un jour, la
France me rappellera d'av
ide à sauver
son honneur.*

[Emil Zola'nın el yazısı]

Tercemesi : Memleketimin yalan ve haksızlık içinde kal - masını istemedim , beni burada döğebilirler . Şerefini kurtarmaya yardım etdiğimden dolayı Fransa bir gün bana teşekkür edecektir .

TENASÜL HAKKINDA EMİL ZOLAYA YAZILAN BİR MEKTUP

17 kânunuevvel 1899

Azizim Mr. Zola ,
Sekiz günden beri okumak ve yazmaktan

beni mahrum eden şiddetli bir griple yat - makta olduğumdan TENASÜLÜN henüz üçte ikisini okuduğumu size bildirmek için bir ânlık bir sükûndan istifade ediyorum . Onun ben de uyandırdığı takdiri bilâhare mufassalen yaza - cağım . Fakat şimdiden sizi temin ederim ki , hiç bir kitabınızın beni onun kadar teshir ettiği , bağladığı ve galeyane getirdiği vaki değildir . O , kökleri , gövdesi ve yapraklarıyla mükem - mel bir insanlık ağacıdır ; ve içinde ne kuvvetli bir Nüsuğ kaynıyor ! Tolsto'n (Resurrect'ion = Basübadelmev) ini de okuyorum . Emin olu - nuz ki , bu sefer , mevzuun yeniliği , genişliği ve harekete gelen şahslara verdiğiniz hissiyat taşkınlığıyla büyük Rusu geçtiniz . Samimiye - time inanınız . Eserinizin etrafında , deniz üze - rinde olduğu gibi sıhhat ve kuvvet verici bir güzel koku vardır .

Zamanımızda tenkid fikrinin noksanlığı , ve sanatın yüksek tezahürlerine karşı gösterilen bigânelik en ziyade esef edilecek bir noktadır . Maamafih TENASÜL yaşayacaktır . Çünkü o , güzelliği kadar zalim olan hayat hakkında ya - zılmış en nefis kasidelerden biridir .

Osman Galip

İNTİKAD

Tokadi zade Şekib Beyin « Huzuri Hilkatda » adındaki kitabının sonuna yazdığım not :

Felsefe ve kâ'inatı görüş cebhesi :

Mu'tekiddir , lâkin aklile de , hissile de bed bindir . Âdil ve müşfiksin , bu faci'alr ne ? diyor . Hem âdil ve müşfik bir Allaha inan - makda , hem de kâ'inatdaki zulmu i'tiraf et - mekte ; bu iki zıddı telif edemiyor . Çünkü kâ'inata ve kanunlarına din zaviyesinden ba - kıyor , kâ'inatı kendi kanunlarıyla muhakemeye almıyor .

Bu birinci fasıldaki düşünceler ...

İkinci fasıl : Aklın tereddüdlerini ve karan - lıklarını yine aklın ve bilginin cevablarıyla ve

kâ'inatın ebedî kanunlarıyla değil , evvelden musammem hazır bir iman ile susdurmaktan ibaretdir . Öyleki evvelki şüpheler ilm , mantık ve tefekkür usulile imha edilmemiş iken bu ikinci fasılda (Allah) bedihi olarak alınmıştır : « İnkâr edilmir gözle hurşid » « Zulmetde nihan olurmu hurşid ? » deniliyor . Sahife 41 , 42 . Ve bu ikinci kısım bir mutasavvif kafasile bitiyor ..

Edebî ve bed'iî cebhe :

Aklın ve insanın aczî methumları , Âdil Allahın huzurundaki fecayi' ve bundan doğan bed binlik : basit ve sade türlü türlü şekillerde tekerrür edüp gidiyor :